

ENCARNACIÓ I MISSIÓ

Ignasi Salvat i Ferrer, sj.

Primera part: "Fem redempció del llinatge humà"

1. Primer punt: "Fem"
2. Segon punt: "El llinatge humà"
3. Tercer punt: La missió de Crist
4. Quart punt: La vocació cristiana laical, segons Ignasi de Loiola
5. Cinquè punt: La vocació a la CVX

Segona part: Servir en missió en un món necessitat de salvació

1. Primer punt: La vida como a servei
2. Segon punt: El servei a Crist, l'Enviat
3. Tercer punt: Servir en missió universal demana "Discerniment"
4. Quart punt: Un cos per a la missió universal

La Contemplació de l'Encarnació presenta dos aspectes fonamentals del missatge cristològic dels Exercicis de S. Ignasi: la missió i l'encarnació del Fill de Déu. Seran els dos aspectes centrals d'aquesta reflexió, completada amb les aportacions d'altres punts fonamentals dels Exercicis i de diversos documents ignasians.

El present Quadern, juntament amb un altre que estem preparant de J.I. González Faus i Dario Mollà, recull les tres ponències de la Setmana d'Espiritualitat Ignasiana d'Alaquàs (València), Pàsqua 1996, titulada "Fem redempció del gènere humà".

PRIMERA PART: "FEM REDEMPCIÓ DEL LLINATGE HUMÀ"

Aquesta expressió, amb què Ignasi presenta la decisió de Déu, que vol salvar el món, constitueix el centre de l'estudi d'aquesta primera part. Tot deixant per a un altre quadern l'estudi del que significa per a Ignasi el terme "redempció", ara em centraré en dos punts: primer, el "fem" com a expressió de la decisió de Déu i, segon, el "llinatge humà" com a destinatari d'aquesta decisió.

1. PRIMER PUNT : "FEM"

Ignasi de Loiola, en els seus Exercicis Espirituals, estructura la primera Contemplació de la segona setmana seguint un esquema molt clar: tres preàmbuls (recuperar la història, veure el lloc, demanar el que vull), tres punts i un col.loqui final. Aquest esquema l'aplicarà després a totes les contemplacions dels misteris de la vida de Jesús. Ara ens interessa parar-nos en els continguts de la contemplació que se'ns presenten en tres punts: el primer, veure les persones; el segon, escoltar què diuen i, el tercer, mirar què fan.

El primer punt de la Contemplació de l'Encarnació ens fa veure les persones en tres quadres que es repetiran en els punts segon i tercer.

En el primer quadre veiem les persones "de la faç de la terra, amb tanta diversitat". En el segon quadre veiem "les tres persones divines com miren d'un cap a l'altre de la terra tota la gent" i en el tercer veiem "la Mare de Déu i l'àngel que la saluda". Detinguem-nos en el segon quadre.

En ell se'ns presenta una actitud fonamental de l'afer de Déu en la història de la Humanitat. Ignasi, en un joc amb els verbs "veure" i "mirar", ens fa "veure" com la Trinitat "mira tota la terra i tota la gent".

Abans que puguem escoltar les paraules que expressen la decisió salvadora de Déu-Trinitat, "fem redempció", Ignasi vol fer-nos adonar que, en la història de la salvació, la decisió salvífica del Senyor neix de l'amor profund amb què Déu segueix, "mira", la nostra història humana. Que les persones de la Trinitat "mirin tota la terra i tota la gent" no és producte de la imaginació d'Ignasi.

Encara que aquesta presentació del primer punt ignasià sigui molt antropomòrfica, és important notar com està d'arrelada en l'experiència bíblica del Poble d'Israel, concretament en el que ens narren els primers capítols del llibre de l'Èxode.

La narració del capítol tercer és la que constitueix la inspiració del text dels Exercicis. Déu surt a l'encontre de Moisès quan es troba al Sinaí pasturant les ovelles. Les paraules són profundament expressives de l'actitud del Senyor que s'interessa pel seu poble:

"Jahveh li digué: He vist l'opressió del meu poble a Egipte i he sentit com clama per culpa dels seus explotadors. Conec els seus sofriments; per això he baixat a alliberar-lo del poder dels egipcis i fer-lo pujar des d'Egipte cap a un país bo i espaiós, un país que regalima llet i mel..."

El clam dels israelites ha arribat fins a mi i he vist com els egipcis els oprimeixen. Ara, doncs, jo t'envio al faraó; vés-hi i fes sortir d'Egipte els israelites, el meu poble." (Ex 3, 7-10)

Són tres els punts fonamentals que inspiren Ignasi. Primer, la "mirada" del Senyor sobre el

seu poble que pateix "opressió". Segon, la decisió d'alliberament que fa Déu present en la història: "He baixat per alliberar-lo" i, tercer, la mediació de Moisès que rep la missió d'alliberar el poble: "Vés, jo t'envio perquè facis sortir el meu poble".

1.1. La mirada de Déu

El punt de partença de la intervenció alliberadora de Jahveh és "veure" la situació d'"aflicció" del seu poble i "sentir" el clam que li arrenquen els seus capataços. Aquesta mirada, per tant, es fa des de la misericòrdia que neix del "record de l'Aliança" que Jahveh va jurar als "pares" d'Israel, com subratllarà el capítol sisè.

Així naixerà un "judici" sobre aquesta situació: és una situació d'"opressió", d'insolidaritat. I és per això que el Senyor pren la decisió: "actuar" per alliberar el poble oprimat.

Així va veure Ignasi la "història" de la decisió de Déu en la plenitud dels temps. Déu, en veure la situació de la humanitat, decideix des de les seves entranyes de misericòrdia: "fem redempció del llinatge humà".

Molts anys més tard, seguint aquest mateix procés, molts moviments eclesials estructuraran la revisió de vida amb un mètode que té tres moments successius: veure, jutjar i actuar. I aquest mètode s'ha mostrat tan útil que ha estat incorporat en l'ensenyament social de l'Església en l'Encíclica "Mater et Magistra" de Joan XXIII. És una crida al creient perquè la seva fe es faci praxis. Praxis de justícia, nascuda de la misericòrdia.

1.2. La iniciativa de Déu

La mirada i l'escolta de Déu provoquen la seva intervenció alliberadora. Però, a més, el llibre de l'Èxode vol subratllar com aquesta intervenció de Déu neix per la seva iniciativa, "el Déu dels nostres pares ens ha sortit a l'encontre, se'ns ha aparegut". Una aparició motivada pel desig del Senyor de romandre fidel a la Promesa que va fer als avantpassats i que, ella també, va ser iniciativa seva.

El Gènesi mostra una actitud semblant quan presenta Déu reaccionant davant la mort d'Abel. La sang del germà assassinat es converteix en clam davant el Senyor i el fa intervenir per "protestar" contra la injustícia i per reparar el mal realitzat.

El Déu de la creació continua present en la història del món i hi intervé per ensenyar a la humanitat com ha de procedir en justícia i solidaritat, per aconseguir la pau i la felicitat. Amb tot, a la persona humana li costa reconèixer aquest Déu present. I la història ens mostra com aquest reconeixement només s'acostuma a fer a posteriori, és a dir, quan l'obra de la salvació realitzada pel Senyor és reconeguda en l'experiència interior del qui l'ha viscuda.

Els Exercicis (EE), en la contemplació final "per assolir amor" ens farà buscar el reconeixement d'aquest Déu que "treballa i labora per mi en totes les coses creades sobre la faç de la terra". Això enllaça en profunditat amb el text del "Principi i Fonament", en el qual l'exercitant s'enfronta al misteri del Déu Creador:

"L'home és creat... i les altres coses sobre la faç de la terra han estat creades per a l'home i per tal que l'ajudin en el consecució del fi per al qual és creat." (EE 23)

1.3. La iniciativa de l'amor

Per aprofundir en l'ensenyament que ens dóna la iniciativa de Déu, hem d'entrar a analitzar els motius pels quals Ell ha actuat. El llibre de l'Èxode presenta la intervenció alliberadora de Jahveh en el context de la fidelitat a la Promesa feta a Abraham, Isaac i Jacob. Més

encara, aquesta iniciativa del Senyor es complementa amb l'ofertament de l'Aliança, que significarà el pas del domini del senyor que esclavitzava a una nova situació: la de ser el Poble del Senyor que dona la llibertat.

L'Antic Testament explicita en molts textos que la manera d'obrar de Jahveh és motivada per l'amor al seu poble. Osees canta aquest amor de Jahveh pel seu poble en dos capítols preciosos, el segon i l'onzè, on la fidelitat indestructible de l'amor es fa tendresa, perdó, misericòrdia i, finalment, aliança. En aquesta mateixa línia es manifesten Isaïes, 5 i 9, i Ezequiel, 16, per citar alguns dels textos més significatius en què es posen en contrast l'amor fidel del Senyor i la infidelitat del seu poble.

Però és en el Nou Testament on apareix amb tota claredat la força il·limitada de l'amor de Déu. I són en els escrits de Joan i de Pau on millor es reflecteix la reflexió cristiana sobre el tema. El text definitiu el constitueix la declaració del capítol tercer de l'Evangeli:

Déu ha estimat tant el món, que ha donat el seu Fill únic, perquè no es perdi cap dels qui creuen en ell, sinó que tinguin vida eterna. Déu no ha enviat el seu Fill al món perquè el món fos condemnat, sinó per salvar-lo per mitjà d'ell." (Jn 3,16-17)

Per la seva part, Pau recorda en la carta als Romans que la misericòrdia de Déu es fa més patent precisament perquè Ell va actuar quan "nosaltres encara érem pecadors":

"Però Déu ha donat prova de l'amor que ens té, perquè Crist va morir per nosaltres quan encara érem pecadors." (Rm 5,8)

Aquesta visió paulina de l'obra de la salvació inspira la presentació que fa Ignasi d'aquesta obra. Segons Ignasi, quan Déu mira el món, hi veu molt de pecat i per això decideix "fem redempció". Aquest amor de Déu és el que provoca l'himne amb què Pau acaba el capítol vuitè de la seva carta als Romans, on afirma:

"Res de l'univers creat no ens podrà separar de l'amor de Déu que s'ha manifestat en Jesucrist, Senyor nostre." (Rm 8, 39)

I la mateixa experiència portarà Joan a formular-ho d'una altra manera, amb una síntesi insuperable:

"El qui no estima no coneix Déu, perquè Déu és amor. L'amor de Déu s'ha manifestat enmig nostre quan ha enviat al món el seu Fill únic, perquè visquem gràcies a ell. L'amor consisteix en això: no som nosaltres qui ens hem avançat a estimar Déu; ell ens ha estimat primer i ha enviat el seu Fill com a víctima que expia els nostres pecats." (1Jn 4,8-10)

Ell ens va estimar "primer", concretarà la carta una mica més endavant, en el verset 19, i ens va estimar lliurant el seu Fill. En una síntesi comprimida, un dels últims documents del Nou Testament ens recorda que iniciativa i entrega són les dues característiques més profundes de l'amor.

2. SEGON PUNT: "EL LLINATGE HUMÀ"

Un dels elements més repetits en els Exercicis i que corregeixen una visió purament individualista de l'experiència que Ignasi ens proposa, és la dimensió universal de la intenció salvadora de la Santíssima Trinitat.

El vocabulari de la contemplació de l'Encarnació, a l'igual que el dels dos Exercicis fonamentals de segona setmana, el Rei i les Dues Banderes, ens insisteix constantment en la dimensió universal expressada per la paraula "tot" o per altres de semblants. Vegem-ho en els diferents exercicis concrets.

En l'exercici de "La crida del Rei temporal" ens apareixen diverses expressions que subratllen inequívocament la voluntat salvífica universal de Déu per a: "tots els homes cristians" (EE 92); "tot el món"; "tota la terra d'infidels"; "tot l'univers món"; "a cada u en particular"; "conquerir tot el món i tots els enemics" (EE 95).

Igualment, en la contemplació de l'Encarnació que comentem, se'ns parla de la mirada de Déu "d'un cap a l'altre de la terra"; "tot el món"; "tots davallaven a l'infern", per concloure amb la decisió de "salvar el llinatge humà" amb un "fem redempció del llinatge humà" (EE 102 i 107).

Finalment, en la meditació de les Dues Banderes s'insisteix també, amb formes diferents, en la universalitat de la salvació: "els vol a tots sota la seva bandera" (EE 137); "Senyor de tot el món"; "els envia per tot el món"; "a persones de tots els estaments i condicions" (EE 145); "que a tots vulguin ajudar" (EE 146).

La universalitat de la salvació es troba marcada inicialment pels factors geogràfics: "d'un cap a l'altre de la terra". Així, quan Ignasi, després de la seva experiència religiosa a Manresa, ha de decidir on "ajudar les ànimes", el lloc que escollirà serà Jerusalem, la ciutat on va morir Jesús, una ciutat que té una ressonància universal per a tota la cristiandat que l'escull com a lloc prioritari de pelegrinatge.

Més endavant, quan Ignasi prepari el document fundacional de la Companyia de Jesús, aquesta universalitat geogràfica s'ampliarà a la universalitat d'objectius i mitjans en la missió apostòlica del nou Orde.

3. TERCER PUNT: LA MISSIÓ DE CRIST

Parlarem amb freqüència de la missió de Crist. De fet, en l'Evangeli de Joan, Jesús es presenta com "l'enviat del Pare". Per això és convenient d'aclarir els dos sentits principals que té la seva missió.

Primer, "missió" significa l'acte d'enviar algú amb algun objectiu. La missió de Crist significa l'acte pel qual Déu envia el seu Fill al món perquè, com comenta l'Evangeli de Joan que hem vist, "Déu ha estimat tant el món, que ha donat el seu Fill únic..." (Jn 3, 16).

Segon, "missió" significa també l'objectiu per al qual un és enviat: "Per salvar el món per mitjà d'Ell" (Jn 3, 17). Tota la vida de Crist és la realització d'aquesta missió.

La decisió salvadora de la Trinitat, després de mirar el món que es perd, "fem redempció del llinatge humà", es concreta a enviar el Fill com la Paraula definitiva del Creador en la història de la humanitat. En Ell, missió i encarnació coincideixen.

3.1. La missió de Crist, missió universal

L'objectiu d'aquesta missió està més clarament definit en l'Exercici que dona "principi i fonament" a tota la segona setmana, la contemplació de la vida veritable del "Rei Eternal". En aquest exercici es tracta d'escoltar la crida que Jesucrist fa "a tot l'univers i a cada u", perquè l'acompanyin en la seva missió redemptora, definida així: "La meua voluntat és conquerir tot el món i tots els enemics"(EE 95).

Aquí la voluntat salvífica de Crist té un sentit històric, "tot el món", i un sentit espiritual, "tots els enemics". Aquest sentit espiritual és inspirat per la visió de la fi de la història que Pau presenta en la seva primera carta als Corintis: "Llavors arribarà la fi, quan ell destituirà tota mena de potència, d'autoritat i de poder... El darrer enemic destituït serà la mort." (1Co 15, 24-26)

Com comenta la Bíblia de Jerusalem, serà la fi de tots els poders hostils al Regne de Déu,

en referència al mal que hem de descobrir també en les estructures i no solament en els individus.

L'Evangeli de Lluc també contempla la missió de Jesús al començament de la seva vida pública en un text que resumeix els objectius fonamentals d'aquesta missió. A la sinagoga de Natzaret, Jesús llegeix la profecia d'Isaïes i afirma que s'ha acomplert en Ell:

"L'Esperit del Senyor reposa sobre meu, perquè ell m'ha ungit. M'ha enviat a portar la bona nova als pobres, a proclamar als captius la llibertat i als cecs el retorn de la llum, a posar en llibertat els oprimits, a proclamar l'any de gràcia del Senyor." (Lc 4, 18-19)

Jesús és "L'Enviat" i l'objectiu de la seva missió queda clarament definit amb unes finalitats d'alliberament tant material com espiritual. Però, voldria subratllar que el sentit d'aquesta missió també és presentar un projecte que es desenvolupa al llarg de la vida, tant de Jesús mateix com dels creients en Ell, al llarg de la història de la humanitat.

3.2. Avui, "novament encarnat"

Per això, Ignasi, que creu en el sentit profund de la resurrecció de Crist per a nosaltres "avui", recordarà a l'exercitant, en acabar la contemplació de l'Encarnació, que el Verb, la Paraula de Déu, que és eterna, es fa carn al llarg de la història i per això s'encarna "novament" (EE 109) en la contemplació viscuda per l'exercitant.

Crist s'encarna avui novament, tant en l'experiència religiosa de qui el troba en les contemplacions dels Exercicis, com en l'experiència de la trobada amb el germà que pateix o és perseguit.

Aquesta segona experiència és la que el Senyor va fer comprendre a Pau quan perseguia els cristians i li il·luminà amb la seva paraula: "Jo sóc Jesús, el qui tu persegueixes." (Ac 9, 5)

3.3. "Seguir i imitar"

La contemplació de l'Encarnació es troba enquadrada entre dues peticions molt semblants, cada una de les quals conté una especificitat pròpia.

Vegem primer la petició amb la qual s'introdueix tota la contemplació per mostrar, des del començament, quin és l'objectiu que s'hi persegueix:

"Demana el que vull: serà aquí demanar coneixement intern del Senyor, que per mi s'ha fet home, per tal que més l'estimi i el segueixi." (EE 104)

Crida l'atenció la *nota* que segueix immediatament en què es diu que aquesta mateixa petició s'ha de fer aquesta setmana i en les següents. És que es tracta de l'objectiu fonamental d'aquestes tres setmanes: conèixer més profundament el Senyor que per mi s'ha fet home, perquè d'aquest amor personalitzat neixi un amor més gran en l'exercitant que el porti al seguiment de Jesús: "Si algú es vol fer servidor meu, que em segueixi." (Jn 12, 26)

Però, d'altra banda, en el col·loqui final de la contemplació de l'Encarnació, esmentat fa poc, aquesta mateixa finalitat es presenta amb un nou matís. Diu així el text dels Exercicis:

"En fi, cal fer un col·loqui pensant en el que he de dir a les tres Persones divines, o al Verb etern encarnat, o a la Mare i Senyora nostra, demanant segons allò que en si sentirà, per més seguir i imitar nostre Senyor, així novament encarnat, dient un Parenostre." (EE 109)

El nou matís ve de la paraula "imitar". Al llarg de les contemplacions de la vida, passió i resurrecció de Jesús i, especialment, en les meditacions de les Dues Banderes i dels Binaris i en les tres maneres d'Humilitat, els Exercicis demanaran explícitament la "imitació de Crist" en la pobresa i en les humiliacions que va viure el Senyor.

Tot comença en la contemplació de la "vida del rei eternal", en la qual Ignasi proposa a l'exercitant fer un col.loqui per mostrar la seva voluntat d'estar entre aquells "que més es voldran afectar i assenyalar en tot servei del seu rei etern i senyor universal" (EE 97):

"Etern Senyor de totes les coses, jo faig la meva oblació amb el vostre favor i la vostra ajuda... que jo vull i desitjo i és la meva determinació deliberada, sempre que sigui en major servei i lloança vostra, d'"imitar-vos" a passar tota mena d'injúries i vituperis i tota pobresa, tant actual com espiritual, sempre que la vostra santíssima majestat em vulgui elegir i rebre en tal vida i estat." (EE 98)

La imitació de Crist no és una decisió voluntarista, sinó una determinació aprofundida amb un discerniment que busca la realització del "major servei i lloança". Aquest discerniment farà veure i sentir que el Senyor vol "elegir i rebre en tal vida i estat".

Amb tot, no s'ha de creure que Ignasi pensí que aquestes opcions queden reservades als qui optin per una vida de donació radical com és la vida religiosa. Els Exercicis les ofereixen a tots, laics i religiosos, atès que la quotidianitat de la vida ofereix constantment petites –i, de vegades, grans– oportunitats de seguir Jesús en pobreses i humiliacions concretes.

3.4. L'esperit del "Més"

Ja des del "Principi i Fonament", els Exercicis proposen a l'exercitant que s'introdueixi en aquell esperit, en aquella actitud, que per a Ignasi era fonamental: "Solament desitjant i elegint el que més ens condueix al fi per al qual som creats." (EE 23)

Tots els primers companys d'Ignasi subratllen en les respectives memòries que la generositat va ser la característica d'Ignasi de Loiola, que en la paraula *més* troba la seva expressió adequada. Comprenent amb profunditat Ignasi, s'entén perquè després de contemplar la crida del Crist "a tot el món i a cada u", posa dos nivells de resposta.

El primer presenta la resposta de la normalitat. N'hi ha prou amb tenir "judici i raó" per oferir la persona al treball. Però aquesta resposta, pròpia del seny, és completada per la que correspon a la generositat i que s'expressa en el col.loqui "Etern Senyor", que acabo d'esmentar.

És important recordar com s'introdueix aquest col.loqui, atès que tota la motivació és impulsada per l'"esperit del més" que s'expressa en termes concrets molt explícits, com subratllo a continuació:

Els qui *més es voldran afectar i assenyalar en tot servei del seu rei etern i senyor universal*, no solament oferiran les seves persones al treball, *més encara* fent contra la pròpia sensualitat i contra el seu amor carnal i mundà, faran oblacions de *major estima i major cabal*." (EE 97)

Tota aquesta actitud neix d'un amor apassionat a Jesucrist. Aquell amor que a Montserrat va cridar tant l'atenció quan l'Ignasi pelegrí va accedir al monestir, i va provocar en un dels monjos aquest comentari per al procés de beatificació d'Ignasi: "Aquell pelegrí era boig per nostre Senyor Jesucrist." (Fontes Narratvi III, 205)

Aquest és el motor de la generositat d'Ignasi, de la seva recerca constant del "major servei". I, com a conclusió, ho expressa la tercera manera d'humilitat que explica Ignasi en

els Exercicis i que uns apunts del Sr. Ortiz, exercitant d'Ignasi a Monte Casino, amb profund sentit teològic, qualifica de "manera i grau d'amor de Déu". Aquest és el text:

"Per imitar i assemblar-se més efectivament a Crist nostre Senyor, vull i elegeixo més pobresa amb Crist pobre que riquesa, oprobis amb Crist ple d'ells que honors, i desitjar més de ser tingut per va i foll per Crist, que primer fou tingut per tal, que per savi i prudent en aquest món." (EE 167)

Finalment, vull observar que aquesta opció es pren en funció d'una més gran i millor imitació actual del Jesús històric que ara és el Crist ressuscitat. No opta tant per "la pobresa" com pel "Crist pobre". Amb aquesta concreció Ignasi dóna rostre humà a la pobresa i a la humiliació i prepara el reconeixement d'aquesta identificació amb Crist també amb els pobres i humiliats del nostre món.

És la línia que subratllen els Fets del Apòstols en la conversió de sant Pau. Jesús s'identifica amb els perseguits pel futur apòstol i li recorda que: "Jo sóc Jesús, el qui tu persegueixes." (Ac 9, 5)

4. QUART PUNT: LA VOCACIÓ CRISTIANA LAICAL, SEGONS IGNASI DE LOIOLA

Ignasi de Loiola arriba a Manresa, camí de Barcelona, camí de Jerusalem. És un pelegrí laic, amb la cultura i formació cristianes pròpies d'un temps de cristiandat. És el convertit que s'ha lliurat a Déu i cerca realitzar "aquelles proeses que havia vist que realitzaven els sants", inspirat per les proeses que descriuen els llibres de cavalleria als quals era "molt aficionat".

La primera imitació d'"aquells cavallers models" va ser la vetlla de les seves armes a Montserrat precisament "la vigília de la festa de la Mare de Déu de març" que commemora l'Anunciació de l'àngel a Maria i l'Encarnació del Fill de Déu. Setmanes més tard, a Manresa, en l'estructura de l'experiència dels Exercicis de la segona setmana, la contemplació d'aquest misteri ocuparà un lloc fonamental.

Com hem vist més amunt, aquesta contemplació complementa l'exercici del Rei i, alhora, és completada per les meditacions de les Dues Banderes, dels Binaris i per la consideració de les tres maneres d'humilitat.

Aquest és el nucli fonamental de l'experiència de l'Ignasi laic que visqué a Manresa i aquesta és la que ofereix als qui vulguin fer els Exercicis.

Serà el discerniment personal, del qual parlaré més endavant, el que conduirà cada u a cercar i trobar la "voluntat de Déu en la disposició de la seva vida".

És per això que la vocació ignasiana al seguiment i la imitació de Crist, podrà fer-se de formes diverses a partir d'una base comuna. I així ho trobem en la realitat actual de l'Església: en les congregacions religioses femenines d'inspiració ignasiana, en la vida dels sacerdots i laics o laiques, i en la vida dels qui es comprometen en el camí de la Comunitat de Vida Cristiana, CVX, de la qual parlo a continuació.

5. CINQUÈ PUNT: LA VOCACIÓ A LA CVX

Una mica d'història. Ja en temps de sant Ignasi moltes de les persones que feien Exercicis Espirituals, tant si era tot el mes sencer en recés complet, com en la vida ordinària, com en fórmules més abreujades, continuaven en contacte amb els qui els havien dirigit en aquella experiència i formaven petits grups o, com es deia aleshores, petites "companyies".

A Roma, el jesuïta belga Jean Leunis inicia una associació religiosa que, sota la protecció de Maria, s'anomenarà "congregació mariana". El 1584, Gregori XIII l'erigeix canònicament, fet que promou la seva expansió per tot el món, amb la presència i l'acompanyament de molts jesuïtes i sacerdots diocesans.

El 1968, la Federació mundial de les Congregacions Marianes canvia la seva estructura jurídica i es transforma en Federació de Comunitats de Vida Cristiana. El canvi fonamental va consistir en el fet que les comunitats passaven d'una direcció portada pels sacerdots a una direcció portada pels laics, mentre que els sacerdots continuaven com a consiliaris o assistents, és a dir, amb un paper important però cenyit a l'acompanyament i a l'assessoria per al discerniment.

L'eclesiologia del Vaticà II, en cridar els laics a assumir tota la seva responsabilitat en l'interior de l'Església i en la missió de cara al món, va ser el que motivà aquest canvi tan transcendental.

Aquest canvi va impulsar una forta dinàmica de seguiment de les línies de fons conciliars i així va portar, al cap de pocs anys, el 1990, a una segona transformació tan radical com la primera. La Federació de Comunitats es transformà en Comunitat de Vida Cristiana-Mundial, és a dir, en una única comunitat que unís en una mateixa missió en el món i en l'Església tots els seus membres.

La Comunitat demana i ofereix un procés de formació progressiva a fi que els seus membres vagin aprofundint no solament en l'experiència de l'espiritualitat ignasiana, sinó, sobretot, en les seves conseqüències de discerniment vocacional i discerniment apostòlic.

Els exercicis ignasians constitueixen l'experiència base per a la pertinença a la CVX. I quan aquesta experiència pot fer-se a fons, comporta assumir la crida personal del Crist i el seguiment i la imitació d'Aquell que s'encarna per a la missió de fer "redempció del llinatge humà".

Aquests compromisos, ajudats per les meditacions de discerniment (Banderes i Binaris) i per la metodologia per fer una bona elecció, menen l'exercitant a elegir la seva vocació concreta: vida religiosa, vida laica, vida sacerdotal o vida laical en la CVX.

I si el procés CVX es consolida, cosa que ara se significa amb un primer compromís temporal, la persona passa a un altre discerniment més concret, el del seu camp de missió o acció apostòlica. Discernida la missió, es procedeix a la renovació del compromís però, aquesta vegada, per a un futur permanent.

És evident que cada persona té un procés personal i intransferible i, per tant, les dues etapes descrites anteriorment poden realitzar-se en més o menys temps i amb una o més experiències d'exercicis. El més important és posar les bases en cada membre de la CVX perquè sigui progressivament ignasià i formi així comunitat mundial, com en el seu camí la va formar Ignasi amb els seus companys fundant la Companyia de Jesús o com, d'una manera única, la constitueix l'Església universal.

SEGONA PART: SERVIR EN MISSIÓ EN UN MÓN NECESSITAT DE SALVACIÓ

Després d'un primer capítol dedicat a aprofundir el sentit de les paraules "*fem redempció del llinatge humà*", vegem les conseqüències que la contemplació de l'encarnació comporta per als qui fan els Exercicis.

Aquestes conseqüències les sintetitzo en l'expressió que titula aquest segon capítol: "Servir en missió un món necessitat de salvació."

També aquí hem de partir d'una mirada profunda sobre el món, a semblança de la mirada de la Trinitat que Ignasi ens ha presentat com l'inici de tota l'obra redemptora de Déu.

L'exercitant que, durant la primera setmana dels Exercicis s'ha vist pecador i necessitat de salvació, ha sentit també la presència del món en la seva vida i ha compartit la convicció d'Ignasi que tot el llinatge humà necessita redempció.

És a partir d'aquesta experiència, que l'exercitant se sent cridat per Crist i s'ofereix a un compromís de "major estima i major cabal", quan es vol "afectar i assenyalar en tot servei del seu rei etern i Senyor universal" (EE 96).

1. PUNT PRIMER: LA VIDA COM A SERVEI

Ignasi de Loiola va ser un home educat per al "servei" del Rei. Des dels setze anys va estar al servei del Comptable Major dels Reis Catòlics, Juan Velázquez de Cuéllar i, el 1517, als vint-i-sis anys, va passar com a "gentilhome" al servei del Duc de Nájera. Així l'agafarà la defensa de la fortalesa de Pamplona, el 1522.

Ignasi, doncs, va ser un home-per-al-servei, tal com demanava la cultura de l'Espanya de la seva època. Amb aquesta mentalitat Ignasi comenta en la seva Autobiografia (núm.6) que, durant la seva convalescència a Loiola per refer-se de la ferida soferta en la defensa de Pamplona, la cosa que "li tenia robat el cor" era imaginar "el que havia de fer *en servei* d'una senyora".

Per això no és d'estranyar que, com hem comentat, quan arriba a Montserrat passi una nit vetllant les armes que lliurarà al Monestir, com a signe de la nova etapa que ha de començar al servei del seu nou Senyor, Jesucrist. No necessitava els seus estudis de teologia per arribar a la conclusió que afirma en el Principi i Fonament dels Exercicis com a transferència del seu ideal humà a la nova vida lliurada a Déu: "L'home és creat per a... *servir Déu*" (EE 23).

El P. Jeroni Nadal un dels companys que millor el va conèixer, afirma aquesta "transferència" de cultura en descriure la manera com ell va veure Ignasi en el servei a Déu:

"Així com en el segle tenia ànim de grans coses, així donant-se al *servei de Déu* no s'acontentava amb poc, sinó juntament desitjava i procurava com més li pogués agradar en tot i amb tota perfecció."

i acaba dient que volia "*servir* Nostre Senyor amb aquell ànim generós que tenia i fer el que més pogués pel seu amor i la seva major honra i glòria" (FN II, 186).

Quan es tanquen els Exercicis, en la "Contemplació per aconseguir amor", l'espiritualitat

del servei serà l'expressió d'Ignasi per poder agrair al Senyor l'amor que d'Ell ha rebut. Per això demanarà com a fruit d'aquesta contemplació i, en definitiva, de tota l'experiència dels Exercicis que "jo enterament reconegut per tant de bé rebut pugui *en tot estimar i servir* la seva divina Majestat". (EE 233)

2. SEGON PUNT: EL SERVEI A CRIST, L'ENVIAT

Com hem vist a la primera part (3. i 3.1.), durant la contemplació de la crida que Crist nostre Senyor fa "a tot el món i a cada u" perquè l'ajudin en la seva missió de "conquerir tot el món i tots els enemics", Ignasi provoca qui fa els Exercicis a sumar-se al nombre dels qui "més es voldran afectar i assenyalar *en tot servei* del seu rei etern i senyor universal" (EE 97).

Per la seva banda, la contemplació de l'Encarnació té com a objectiu aprofundir en el coneixement de Crist, per estimar-lo més i, en definitiva, seguir-lo més. Però, precisament ens presenta el Crist com "*l'Enviat*" per realitzar la "redempció del llinatge humà".

Per això, unint el fruit de tots dos exercicis, Rei i Encarnació, Ignasi se sent cridat al servei de Crist, enviat en missió salvadora universal.

Aquesta crida més concreta, Ignasi també la veu realitzada en la crida i missió dels apòstols que, com veurem més endavant, és per a ell missió exemplar que ha de seguir i imitar. Anem a aprofundir en l'especificitat ignasiana de servir Crist en la seva missió, que és una missió universal.

2.1. Especificitat del servei Ignasià: "En pobresa i humilitat"

Ja hem vist com Ignasi afirma que "els que més es voldran afectar i assenyalar en tot servei del seu rei etern" no solament han d'oferir les seves persones al treball sinó, a més, "faran oblacions de major estima", comproment-se a imitar el Crist:

"A passar tota mena d'injúries i vituperis i tota la pobresa tant actual com espiritual." (EE 98)

Quan el seguiment de Crist semblava centrat a "conquerir tot el món i tots els enemics", Ignasi, alligonat per la seva pròpia experiència personal, fa entrar a l'exercitant en la difícil "conquesta" de si mateix i així li recorda que seguir Crist no és solament acció sinó transformació interior, per poder acceptar tot tipus de dificultats que la vida presenta al cristià i, encara més, a qui vol ser radicalment fidel a l'Evangeli.

Per aprofundir millor en aquestes dues característiques, els Exercicis proposen la meditació de les Dues Banderes, una meditació que es pot considerar com una síntesi ignasiana del missatge de les Benaurances. L'objectiu d'aquesta meditació, tal com s'expressa en la petició que s'hi proposa, busca d'obtenir:

"Coneixement de la vida veritable que mostra el summe i veritable capità i gràcia per imitar-lo." (EE 139)

Per arribar a aquesta vida veritable, la Bandera de Crist proposa tres graons:

"El primer de pobresa contra riquesa; el segon d'oprobri o menyspreu contra honor mundà; el tercer humilitat contra la sobèrbia." (EE 147)

No hi ha dubte que els Exercicis proposen a tots els qui els fan aquest camí específic de seguiment del Crist. Amb tot, sempre sotmeten l'opció de la pobresa actual a un discerniment posterior que es realitzarà segons les regles que Ignasi proposa per a les eleccions.

També passar oprobis o menyspreus està sotmès al discerniment que faci veure que el fet de passar-los no va contra el major servei a Déu i que es poden passar sense pecat de ningú.

Pobresa i amor a la humiliació, per imitar Crist, són actituds comunes a tota vocació cristiana radical, però, per a Ignasi, el discerniment sobre la seva realització mai no pot ser sobresegut.

Estar en la Bandera de Crist no és una simple opció personal. Com en tot el procés dels Exercicis, també aquí Ignasi ens recorda que és un do "ser rebut sota la bandera de Crist" i per això posa la intercessió de Maria envers el seu Fill i la del mateix Fill envers el Pare "perquè Ell m'ho concedeixi".

Però ser admès sota la Bandera de Crist és esdevenir "company de Jesús". Això constituirà el proper punt del nostre estudi.

2.2. "Company de Jesús"

Per comprendre amb tota la seva amplitud l'experiència religiosa d'Ignasi de Loiola, no podem reduir-nos a estudiar els Exercicis Espirituals, sinó que hem d'analitzar també, en el procés de tota la seva vida, aquells moments privilegiats en els quals apareixen els resultats d'aquells Exercicis. Un d'aquests moments experiencials privilegiats el va viure Ignasi quan, a La Storta, camí de Roma, va rebre una il·luminació interior profunda que en la seva <%-5>Autobiografia (AU) descriu així:

"Havia determinat, després que fos sacerdot, estar un any sense celebrar missa, preparant-se i pregant a la Verge que el volgués posar amb el seu Fill. I un dia, algunes milles abans d'arribar a Roma, estant en un església fent pregària, va sentir tal mutació en la seva ànima i veié tan clarament que Déu Pare el posava amb Crist, el seu Fill, que no gosaria dubtar d'això, sinó que Déu Pare el posava amb el seu Fill." (AU 96)

El P. Laínez, que acompanyava Ignasi en aquest viatge, explica amb més detall aquesta experiència en una prèdica que va dirigir als jesuïtes de Roma, el 1559. Els recorda, en concret, les paraules que el Pare diu a Jesús:

"Vull que prenguis aquest per servidor teu."

L'ocasió d'aquesta prèdica va ser precisament defensar el nom de la Companyia de Jesús que era atacat per alguns eclesiàstics de Roma perquè els semblava que suposava un privilegi indegut fer servir el nom de Jesús. Per respondre als crítics, Laínez recorda la visió de La Storta com el moment en què Ignasi va quedar confirmat en el nom de la "companyia" que al cap d'uns mesos es transformaria en la "Companyia de Jesús".

Segons això, ser company de Jesús és ser posat amb el Fill. I ser posat amb el Fill, al mateix temps, és "ser admès sota la seva bandera". Ambdues experiències són l'objecte de les peticions d'Ignasi: una, durant els Exercicis; l'altra, quan es prepara per celebrar la seva primera missa. Però en el fons signifiquen una mateixa realitat, la comunió amb Crist enviat a la seva missió universal per fer "redempció del llinatge humà".

La Storta, "ser posat amb el Fill", significa ser cridat i acceptat a realitzar allò a què els exercicis del Rei i de les Banderes condueixen: servir Jesús en missió universal, des de la pobresa i la humilitat.

El P. Polanco, secretari d'Ignasi, explicarà de forma complementària la raó del nom de la Companyia. El 1548 escriu un sumari de la Història dels primers companys i descriu així

l'elecció del nom de la companyia:

"Tractant entre ells com s'anomenarien... van començar a pensar quin nom era el més convenient. I veient que entre ells no tenien ningú per cap ni altre preposít sinó Jesucrist, a qui només desitjaven servir, els va semblar bé prendre el nom del qui tenien per cap, i s'anomenaren la Companyia de Jesús." (FN I, 204)

Aquí, el nom de "companyia" fa un salt. Des de l'accepció ordinària de l'època que significa "un grup de persones", passa a significar un cos, el cap i el cor del qual és Jesucrist. En uns mesos aquesta companyia es transformarà, gràcies al compromís formal de tots ells, en un cos estructurat.

Quan, anys més tard, Ignasi delibera sobre la pobresa que han de tenir les esglésies i les cases de la Companyia, escriurà en el seu Diari Espiritual (DE) unes expressions que ens ajuden a confirmar la interpretació que estic donant a l'experiència de La Storta. El 23 de febrer de 1545 Ignasi escriu:

"En preparar l'altar, venint-me al pensament Jesús, volent-lo seguir, em va semblar internament, ja que ell era el cap de la Companyia, que aquest era l'argument més gran per anar en pobresa que no pas totes les altres raons humanes... i em va semblar que venia de la Santíssima Trinitat el fet de mostrar-se o sentir-se de Jesús, *venint-me a la memòria quan el Pare em posà amb el Fill.*" (DE 66-67)

Cal subratllar en aquest text la importància que Ignasi donava a la seva opció per Jesús, ja que pel sol fet de ser Ell el *cap* de la Companyia, les altres raons contràries a una pobresa radical deixaven de tenir valor. Això queda definitivament confirmat amb les motivacions que Ignasi va consignar en la seva "Deliberació sobre la pobresa". En assenyalar els avantatges d'una opció o de l'altra escriu:

"13. Escollint tots deu aquesta pobresa (ningú no en discrepa) *prenguerem per cap el mateix Jesús*, el nostre Creador i Senyor, *per anar sota la seva bandera*, per predicar i exhortar que és la nostra professió."

Potser és el text més complet per demostrar la síntesi d'experiències diverses que se sintentitzen en l'expressió "company de Jesús". Tota persona que ha fet en profunditat l'experiència dels Exercicis Espirituals i la vol viure és un "company de Jesús".

Però aquest text, i el que cito a continuació, expliciten també amb claredat que aquesta vocació és missionera, és la mateixa que reberen els apòstols quan Crist els envià a predicar:

"12. Prenent nostre comú Senyor Jesús per a si aquesta pobresa, la va mostrar als seus apòstols *quan els envià a predicar.*"

3. TERCER PUNT: SERVIR EN MISSIÓ UNIVERSAL DEMANA "DISCERNIMENT"

L'Autobiografia és la narració del pelegrinantge constant que va ser la vida d'Ignasi. En narrar el seu camí des de Loiola a Montserrat, Ignasi comença a anomenar-se el pelegrí i des d'aleshores ja no farà servir cap altre apel·latiu. La vida d'Ignasi de Loiola serà un continu pelegrinar. Es podria dir que l'anada a Jerusalem va ser un pelegrinatge més fàcil. Ben definit des del dia de la seva conversió a la casa familiar de Loiola, sempre va ser present en el seu ànim i el va realitzar al cap d'uns mesos. El descriu així:

"El seu ferm propòsit era quedar-se a Jerusalem, i visitar sempre aquells llocs sants; i també tenia el propòsit, a més d'aquesta devoció, d'ajudar les ànimes; i per això

portava cartes de recomanació per al guardià." (AU 45)

En canvi, en no ser-li permès de quedar-se a Jerusalem, el pelegrinatge d'Ignasi necessitarà un procés de discerniment que li durarà tota la vida, encara que tingui punts forts i decisius que marquin etapes diferents:

"Després que l'esmentat pelegrí va entendre que era voluntat de Déu que no s'estigués a Jerusalem, sempre va anar pensant què faria, i al final s'inclinava més per estudiar durant un temps per poder ajudar les ànimes i es determinà anar a Barcelona." (AU 50)

De Barcelona a Alcalá; d'Alcalá a Salamanca i d'aquí a París. Els seus estudis també foren un pelegrinatge que, com ell mateix explica, també li va exigir discerniments i decisions. A París, Ignasi troba els seus companys definitius. Amb ells, després que fessin els Exercicis, va fer el seu projecte de vida, que l'Autobiografia explica d'aquesta manera:

"Ja en aquell temps havien decidit tots el que havien de fer, és a dir: anar a Venècia i a Jerusalem i gastar la seva vida en profit de les ànimes; i si no aconseguien el permís per quedar-se a Jerusalem, tornar a Roma i presentar-se al Vicari de Crist, per tal que els destinés a allò que cregués ser de més glòria de Déu i utilitat de les ànimes." (AU 85)

L'experiència d'Ignasi va marcar la dels seus companys tant en la decisió d'anar a Jerusalem, com en la d'assenyalar una alternativa pel cas que no s'hi poguessin quedar, com li passà al mateix Ignasi.

Però hem de subratllar l'opció fonamental que motiva tot aquest discerniment: "gastar la seva vida en profit de les ànimes". Aquest és el pròposit amb què acaben els Exercicis, una decisió radical de "gastar la vida" en el seguiment del Crist. La seva primera concreció serà Jerusalem, ciutat universal per a tots els cristians.

La concreció més substitutòria serà Roma, atès que els ofereix l'oportunitat de servir "en missió universal". Perquè serà precisament el desig d'estar disponibles a la missió universal el que els portarà a posar-se a la disposició del Vicari de Crist perquè els envii per tot el món.

Són diversos els documents fundacionals que expressen com Ignasi i els seus primers companys desitgen trobar un camí segur per discernir on es troba "el major servei de Déu i del proïsme", fórmula en la qual es fixen el seu objectiu apostòlic.

En la Quaresma de 1539 es van reunir els deu companys per deliberar sobre dos punts fonamentals per al seu futur: si havien de formar un cos i si havien de donar obediència a un d'ells. El document que descriu aquesta Deliberació explica molt bé quina era la situació del grup que la inicia:

"Ens dividíem en diversitat de parers i opinions pel que fa al nostre estat, i tot i que eren uns i comuns el pensament i la voluntat de tots nosaltres, és a dir, buscar la voluntat de Déu a Ell agradable i perfecta, segons la finalitat de la nostra vocació, però quant als mitjans més expeditos i profitosos per a nosaltres i per al proïsme, hi havia pluralitat de parers."

Hi ha una opció fonamental comuna, "la nostra vocació"; hi ha un desig de buscar la voluntat de Déu en la manera com aquesta vocació ha de ser viscuda, però existeix un pluralisme d'opinions, com és lògic entre persones que provenen de nacionalitats diferents. Per això, s'exigirà des del principi aquella llibertat interior que els Exercicis demanen per entrar a fer una "bona elecció".

En aquest context, la figura del Vicari de Crist se'ls apareix com el millor camí per superar les seves diferències, tant perquè el prenen com a representant, "vicari", de Crist com perquè saben que és ell qui pot tenir, en aquell moment, el coneixement més ampli del que necessita l'Església universal.

Pedro Fabro expressa molt bé en una carta d'aquell any al bisbe Diego de Gouves, per quin motiu els companys escolliren la decisió del Vicari de Crist com a criteri últim per al seu discerniment apostòlic:

"La causa per la qual ens subjectàrem al seu judici i voluntat va ser perquè sabem que en ell es dona un major coneixement del que convé al cristianisme universal."
(Cartes de St. Ignasi I, 132)

La síntesi de tots aquests elements queda fixada en les "Constitucions referents a les missions", les primeres Constitucions importants que Ignasi va redactar ja el 1545:

"Perquè com que érem de diversos regnes i províncies i no sabent per quines regions anar, o parar entre fidels o infidels, per no equivocar-nos en el camí del Senyor, i per no estar segurs on més podríem servir i lloar Déu nostre Senyor, mitjançant la seva divina gràcia vam fer la promesa i el vot perquè la seva santedat fes la nostra separació o missió a major glòria de Déu nostre Senyor conforme a la nostra promesa i intenció d'anar pel món."

El text subratlla, primer, el pluralisme d'opinions existents entre ells. En segon lloc, explicita la seva intenció "d'anar pel món" com a expressió del seu desig de "servir més" i de cercar la "major glòria de Déu nostre Senyor". Amb aquestes característiques es va fer al Papa l'oblació que aviat es convertirà en vot, perquè ell fes la "missió".

Finalment, la Butlla de Juli III completarà teològicament la motivació del quart vot que fa la Companyia al Romà Pontífex, dient que es fa per "tenir una direcció més segura de l'Esperit Sant", moguts "per una major devoció a l'obediència de la seu apostòlica".

3.1. Criteris per a discernir la missió universal

Durant els primers anys de govern d'Ignasi com a superior general de la Companyia de Jesús, van ser tan nombroses les peticions dels bisbes perquè algun company anés a ajudar-los que la Companyia va haver de sol·licitar del Papa l'autorització perquè també el seu Prepòsit general pogués enviar els companys en missió.

La petició va ser concedida i aviat, amb l'entrada de nous membres, les missions es multiplicaren i, en multiplicar-se, també es van diferenciar. És per aquest motiu que els companys van anar sovint a Ignasi a demanar-li consell i orientació sobre com comportar-se en el seu treball missioner.

Molt sovint apareixen criteris de discerniment apostòlic en les cartes que Ignasi dirigeix als qui treballen en missió, però la primera síntesi completa d'aquests criteris és la que presenta la primera redacció completa de les Constitucions, l'anomenat text "a", redactat el 1547.

Llegint la setena part de les Constitucions es pot veure que presenta dos grans tipus de criteris, uns de molt universals i d'altres més particulars, que atenen tant a necessitats concretes de l'Església com a la qualitat de les persones a enviar.

Aquests criteris són presentats seguint els cinc aspectes fonamentals que intervenen, normalment, en el presa de decisió sobre una missió concreta: on s'envia, per què, a qui, de quina manera i per quant temps.

Podria resumir els criteris més universals en dues frases tretes d'aquesta part de les Constitucions que estem comentant:

"Que sempre es faci el que és de major servei diví i bé universal major (perquè el bé com més universal és més diví)... tot per ser, així, més servei diví i per més bé del proïsme."

D'altra banda, com ja he indicat, les Constitucions presenten també una sèrie de criteris més concrets de discerniment, perquè com és lògic, amb aquells criteris tan generals és difícil resoldre els casos concrets.

Això no obstant, tampoc no es tracta de donar criteris tan minuciosos que impedeixin a qui està en una missió concreta poder actuar per ell mateix. Per això, les Constitucions dedicaran un capítol especial al discerniment personal de l'enviat i el títol d'aquest capítol és molt significatiu: "Del moure's per si mateix."

En la determinació dels criteris a tenir en compte per enviar en missió, Ignasi torna a recordar l'actitud de la Trinitat en la contemplació de l'Encarnació. Per decidir una missió, el qui envia, primer de tot ha de "mirar el món", és a dir, ha de mirar on és:

"la part de la vinya del Senyor que té més necessitat" i buscar
"aquells llocs o persones que són causa que s'estengui el bé
a molts altres" o descobrir que sempre existeixen
"algunes coses en el servei de Déu més urgents... més segures...
més duradores i que sempre han de fer profit... que més fàcilment
i breument s'acabaran" o, finalment,
"la qualitat de les persones més idònies per aprofitar i conservar el fruit
aconseguit".

Al costat d'aquests criteris de mirada objectiva sobre el món, s'han de situar aquells altres que toquen directament al treball de la Companyia. Així podran ser criteris prioritaris d'elecció:

les coses que especialment incumbeixen la Companyia o que es veu que no n'hi ha d'altres que hi entenguin".

Malgrat tot, Ignasi no oblida que la persona concreta, la que "està al peu de l'obra", com ell mateix escriu moltes vegades, és la que té més elements de judici per poder decidir millor. Per això és una frase feta seva, com ens recorda Ribadeneira, escriure o dir: "Vós que esteu al peu de l'obra, veureu millor què convé fer."

I conseqüents amb aquestes paraules, les Constitucions recorden sovint que les normes que es donen s'han d'acomodar a les diferències de "temps, llocs i persones".

3.2. La universalitat de mitjans

La Deliberació dels primers companys, a conseqüència de la qual es funda la Companyia de Jesús, assenyalava que la seva vocació és per "anar pel món". La disponibilitat al seguiment del Crist que crida a "conquerir tot el món i tots els enemics" apareix, primer de tot, centrada en la disponibilitat per a una universalitat geogràfica, com ja he indicat més amunt.

La Fórmula de l'Institut que els companys presenten a Pau III per a la seva primera aprovació obre també l'horitzó a una universalitat de mitjans. La finalitat apostòlica del nou orde és tan global, "fundat per a la propagació de la fe", que explica per què els companys

no van voler cenyir-se a uns mitjans concrets, és a dir, a unes àrees o a uns mitjans concrets d'apostolat. Des del començament de la Companyia, tots els mitjans apostòlics resten oberts al discerniment dels seus membres.

Quan als deu anys de la seva Fundació, Ignasi demana a Juli III una nova Butlla per a la confirmació de l'Institut de la Companyia, en la nova Fórmula que presenta a l'aprovació del Papa apareix molt més clara la universalitat de mitjans que poden fer servir els companys, fruit de les diversíssimes experiències de missió que han realitzat.

La Butlla de Juli III, de 1550, expressa la universalitat de ministeris a través de la generalitat de les expressions que fa servir, quan parla precisament de la finalitat de la Companyia:

"Fundada principalment per dedicar-se a la defensa i propagació de la fe i en profit de les ànimes en la vida i doctrina cristiana, sobretot per mitjà de les públiques predicacions, lliçons i qualsevol altre ministeri de la paraula de Déu, dels exercicis espirituals, de la doctrina cristiana als nens i gent rude, i del consol espiritual dels fidels, escoltant-ne les confessions i administrant-los els altres sacraments."

A aquesta universalitat de mitjans pastorals, se n'hi afegeix una altra que correspon a la missió social dels companys: la Companyia ha d'estar també disponible:

"A la pacificació dels desavinguts, a socórrer els presos a les presons i els malalts als hospitals, i a l'exercici de les altres obres de misericòrdia, segons els semblés convenient per a la glòria de Déu i el bé comú."

Amb dues fórmules tan generals com "qualsevol altre ministeri de la paraula de Déu" i "l'exercici de les altres obres de misericòrdia" s'expressa la universalitat de mitjans que podran fer servir els companys. Tanmateix, sempre estarà present un criteri de discerniment, per decidir-ne l'ús i és "que semblés convenient per a la glòria de Déu i el bé comú".

Sense dubte, el canvi més important en el govern d'Ignasi respecte els mitjans que podia usar la Companyia es realitza el 1548, quan, a petició del virrei de Sicília, Juan de Vega, la Companyia funda un col·legi a Messina.

Tot i que en les primeres deliberacions dels companys, el 1541, s'havia decidit no tenir classes, Ignasi veu unes possibilitats apostòliques especials en els col·legis i accepta que la Companyia els creï i els dirigeixi. Encara més, els considerarà com una veritable missió i, així, a partir d'ara, en la correspondència del General o en la Crònica històrica del P. Polanco es parlarà sempre d'"enviar un col·legi", per significar el sentit missioner i, alhora, el sentit de cos dels que hi són enviats per a la mateixa tasca evangelitzadora.

3.3. "Mobilitat Jurídica"

La Fundació del Col·legi de Messina, ens mena a parlar d'una exigència que neix de la vocació al servei en missió universal: el que jo anomeno amb una expressió provocativa "la mobilitat jurídica". Perquè el dret demana estabilitat, en canvi la missió universal demana capacitat de canvi.

Aquesta és la importància del signe que va fer Ignasi en acceptar el nou Col·legi de Messina. I, perquè va voler que tot el món així ho entengués, va obtenir del Papa una audiència especial per als qui anaven a ser enviats. En ella, escriu el P. Polanco, Pau III "va beneir la tal missió".

Amb tot, cal reconèixer que la concepció ignasiana de la "mobilitat jurídica" és molt

anterior a la fundació de Messina. S'inicia el 1543 quan, tres anys després de la Fundació de la Companyia, Ignasi obtingué del Papa la concessió de poder canviar les Constitucions.

En realitat, amb prou feines si existien més que unes breus normes sobre temes concrets, que encara es poden llegir en les Fonts documentals de la Companyia. Però, tot i així, Ignasi intuïa que una fixació en el dret, per bo que fos, podia posar obstacles a la disponibilitat universal que ell volia per al seu Orde. Per això, va obtenir del Papa l'autorització per poder canviar les Constitucions i, amb ella, va començar a preparar una segona Fórmula de l'Institut, en la qual es corregissin els defectes de la primera, de 1540.

Si el Col·legi de Messina representa un exemple molt important del canvi estructural apostòlic, el Diari espiritual que va escriure Ignasi entre 1544 i 1545 mostra un altre canvi importantíssim en l'estructura interna de la Companyia. Amb hores de pregària i un profund treball de discerniment, Ignasi decideix canviar el règim jurídic de les esglésies i cases de la Companyia que passaran de poder tenir rendes a no poder tenir-ne.

Existeixen molts altres exemples d'aquesta mobilitat jurídica com són l'admissió dels membres no professors o no sacerdots, l'establiment de residències fixes, l'admissió d'universitats.

Però, sobretot, és expressiva la constant revisió i millora de la redacció de les Constitucions que ens ha arribat en tres textos successius complets: el "text a" de 1547; el "text A" de 1550 i el "text B" de 1556. A més, entre 1547 i 1550, Polanco va recollint una sèrie de dubtes sobre què cal determinar o canviar, tant en la Butlla com en les Constitucions.

El 1550, el "text A" va ser presentat als professors que es pogueren reunir a Roma perquè fessin les seves esmenes i observacions, que consta que van ser molt tingudes en compte. Ignasi sempre va estar molt atent a "mirar i escoltar" els altres, com ho havia après del Déu de l'Èxode i ho havia plasmat en la Contemplació de l'Encarnació.

4. QUART PUNT: UN COS PER A LA MISSIÓ UNIVERSAL

El 1539, els deu primers companys decideixen unir-se en un sol cos per poder realitzar millor la seva vocació de servei en missió universal. "La força unida té una robustesa més gran", diran. I posaran tot aquest cos, la Companyia, "al servei solament del Senyor i del seu Vicari a la terra" perquè aquest els envii on cregui que es fa un servei més gran al cristianisme universal.

Però, les missions del Papa, i més endavant també les del Prepòsit general tendeixen a separar els membres de la Companyia i per això, Ignasi, crea Constitucions que donin unitat interior i exterior al cos i, sobretot, insisteix en la necessitat de la "llei interior de la caritat i amor que l'Esperit Sant escriu i imprimeix en els cors".

Ignasi va saber motivar l'esforç constant per mantenir la unitat del cos de la Companyia. Ho exigeix en les Constitucions (Const) perquè:

"Com més difícil és unir-se els membres d'aquesta Congregació amb el seu cap i entre si, pel fet d'estar tan escampats en diverses parts del món entre fidels i infidels, més s'han de cercar les ajudes amb aquest fi, atès que no es pot conservar ni regir ni, per consegüent, aconseguir la finalitat que pretén la Companyia a major glòria divina, sense que els seus membres estiguin units entre si i amb el seu cap."
(Const 655)

El servei en missió universal a un món necessitat de salvació no pot estar "ja" determinat amb anterioritat, sinó que s'ha d'anar descobrint amb un discerniment constant. Però, és tot

el cos el que està implicat en la missió. Per tant, si aquesta separa, els companys han de treballar per mantenir-se units. Els mitjans seran obvis: primer, l'amor de Déu; després, l'amistat, la comunicació, l'obediència, la correspondència...

Seguir la crida del Crist en un mateix cos per a la missió pot menar a estructures diferents, si el Senyor crida al Cos de la Companyia de Jesús, orde religiós, o la CVX, Comunitat de Vida Cristiana, comunitat laical mundial. Una mateixa experiència ignasiana les unirà, uns discerniments concrets específics, les diferenciarà.

El fet essencial serà "mirar el món", escoltar la crida específica de Crist, discernir la resposta i ser conseqüent per seguir-la.

© *Cristianisme i Justícia*, Roger de Llúria 13, 08010 Barcelona

Telf: 93 317 23 38; Fax: 93 317 10 94;

espinal@redestb.es; www.fespinal.com